

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 109:3

Onder redactie van Dr K. Dijk, Prof. Dr V. Hepp, Drs C. Tazelaar en Dr B. Wielenga

Medewerker(s): Dr H. A. van Andel, Solo, Drs J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr H. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Boets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Prof. Dr F. W. Groshede, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knippers, Amsterdam; Dr J. G. Kuist, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Dr H. W. Lamah, Assen; Dr C. Lindboom, Amsterdam; Dr S. O. Lou, 's-Gravenhage; Dr P. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Delft; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Dr J. Thüs, Meppel; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Gron.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 38000

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitenland en Ned.-Indië f9.— per jaar.

Advertentie: 25 cent per regel.

INHOUD: Het dogmatisch indifferentisme onder de jongeren IV. — Uit de Schrift: De Voorlooper (Hebr. 6:20a). — Kerkelijk Leven. Prof. Gessink. II. De Huldiging. Dichtelijke voorbeelding in proza. — Uit het Pol. en Soc. Leven: Het recht van staking. IX. — Wapenbepaling: In de school der wijsbegeerte. — Literatuur en Kunst: C. S. Adams van Schellena. II. — Zending en Evangelisatie: Een en ander. — Perschoon. — Kerknieuws.

HET DOGMATISCH INDIFFERENTISME ONDER DE JONGEREN.

IV.

In het vorige artikel is op den voorgrond gesteld, dat het onderwerp niet afgaat van een tweedheid in onze kringen tusschen oud en jong. Het verschijnsel, dat hier besproken wordt, komt ook onder de ouderen voor, en hier wordt over de jongeren gehandeld om bijzondere belangstelling aan hen te wijden. Het tweede artikel heeft uiteenzetend in hoeverre het euvel van anti-dogmatisme onder hen voorkomt. Tegen overdrift van gewaarschuwd, doch tegelijk tegen de geringstelling van deze verschijnselen. In het derde artikel zijn besproken de oorzaken buiten onze kring, n.l. de deling van eeuwen en vloed op geestelijk gebied, de geestelijke stroomingen, welke op de religieus subconscie den nadruk leggen, en de schied (energie) van de wereldcatastrofe.

Thans kom ik tot de oorzaken in eigen kring. Ook op eigen erf moet de voedingsbodem van het dogmatisch indifferentisme gezocht, en wel in de eerste plaats in een niet te miskennen reactie tegen het objectivisme en intellectualisme, dat zich onder ons openbaarde. Maar... als ik dit zeg, gevoel ik terstond, dat ik „ein groszes Wort gelassen" uitspreek. In deze woorden schuilt een beschuldiging, en voor zulke scherpe aanklachten moeten wij deugdzame gronden hebben. Het is wel gemakkelijk om van kansel of kathedraal te klagen, dat wij te eigengerichtig en niet barmhartig genoeg zijn jegens de zwakken, dat wij te veel aan den nood der wereld voorbijgaan, en zelfgenoegzaam ons terugtrekken, dat de kerk niets doet, en onder ons zooveel farizeïsme heerscht, maar deze dingen mogen niet den volke verkondigd worden zonder overtuigende bewijzen, en wij moeten er voor waken, dat wij den praekstoel niet maken tot het kasteel van den lafaard. En als ge mij nu vraagt naar bewijzen voor bovengenoemde bewering, sta ik een oogenblik verlegen. Ik kan wel op hoogten toon zeggen: er is in onze kerken te dogmatisch gepreekt, en ons volk heeft de eene kille uiteenzetting der waarheid na de andere moeten verduren, maar dan hebt gij het volle recht om mij te vragen: hoe weet ge dat? Wij, domine's hooren, en dat is jammer genoeg, bijna alleen onszelf. Wij moeten altoos onszelf stichten, en daarom staat het m.i. ons niet vrij, om den stal over elkaar te breken, en te oordeelen: zoo wordt er gepreekt. We hebben ons materiaal niet van onszelf, doch anderen hebben het ons gezegd, en met de critiek van anderen moeten wij voorzichtig zijn. En als iemand uwei mij zou wijzen naar de jaargangen van „Menighele Genade", waaruit we toch wel elkaars preeken kunnen kennen, kan mijn bescheid niet anders zijn, dan dat deze bundel niet een zuivere loetssteen is. Slechts een flauwe geleidel van de predikanten zijn de verkorenen om aan deze preeken mee te werken, en die een preek leveren, zorgen wel, dat zij niet met het minste voor den dag komen.

Over de prediking zeg ik dus niets van mijzelf. Wel wil ik het oordeel van anderen aanhalen. Ik mag hier noemen, wat Prof. Dr H. H. Kuiper omtrent dit punt geschreven heeft in zijn bekend werk Hammas (11). Voorts zij verwezen naar de opmerkingen, die Prof. Dr T. Hoekstra heeft gemaakt in zijn geschriften: Gereformeerde prediking²⁾ en De te

genwoordige critiek op onze preeken³⁾. Ook moeten hier aangehaald worden de uitspraken van Prof. Anema in zijn reeds meermalen genoemde brochure⁴⁾, en eindelijk mag ik u in herinnering brengen, wat Dr F. C. Meijster op uw vergadering van verleden jaar heeft gesproken: „Zelfs zou ik niet gaarne beweren, dat er onder de oudere generaties niet schillen, die wat te veel naar 't intellectuele overstap zijn gegaan... Er zijn er onder, die poseeren als de tempelbewaarders van de groote godin van het dogma. Bijna zouden ze veronderstellen, dat het manna in de woestijn in dogmatisme (skristallen) is neergevallen en het water uit den rotssteen in formules uitloeiende"⁵⁾.

Dit oordeel blijft voor rekening van hen, die het gaven.

Wel moet ik erkennen, dat de ervaring bij het bezoek in de gemeente ons leert, dat wij van objectivisme niet vrij zijn. Zuiverheid in de belijdenis gaat niet altijd gepaard met opgewekte innerlijke beleving. Het geestelijk leven is in tal van gezinnen dor, en er klopt bij menigeen geen hart in de religie. Velen stellen zich niet uitwendigheden tevreden; van persoonlijk onderzoek komt weinig; met de vraag: hoe staat het met mijn ziel tegenover God, zijn dezulken zelden bezig, en zoo verzandt men ten laatste in intellectualisme. En zeker, naast dat de kerkvrome komt in onze kerken ook het mysticisme voor. Er zijn gehele streken, waarin het onzuivere pietisme den toon aangeeft, en het geestelijk leven vervlocht en verzwakt in valsche lidenheid, doch dit noemt niet weg, dat het euvel van intellectualisme evenzeer welig tiert. Welnu, tegen die eenzijdigheid is een reactie ontstaan. Velen hebben zich van dat objectivistische afgekeerd, en uit die reactie, uit die overniging naar den kant van de mystiek moet ongetwijfeld het anti-dogmatisme verklaard, dat thans menig jong hart van de zuivere belijdenis en de belijnde leer aftrekt.

Daaraan werkt nog een andere factor mee.

Ook de z.g.n. „principiën-fabricage en principiën-reiteren" staan schuldig.

Er is een tijd geweest, waarin alles, wat richtingslijn was, tot een beginsel werd verheven, en onze menschen O-weeters in beginselen werden. Nu is die overvloedige verrijking wel te verklaren. Het was in die dagen van felle strijd noodig om apodictisch te zeggen: zoo is het. Ons beginsel, dat voor het eerst op alle terrein op den voorgrond werd geschoven, moest scherp geformuleerd. Eigen standpunt moest van alle kanten worden afgebakend en precies uiteengezet, en... die arbeid is kostelijk geweest. Toen droeg de worsteling een principiële karakter. Toen vocht men niet om het belang, maar om hogere goederen, en wij zullen eerder jaloersch zijn op dien tijd van geestelijk élan, dan dat wij uit de hoogte op die principiële periode neerzien. Maar toen is ook meer dan eens wat in de gegeven omstandigheden praktisch de beste oplossing was, tot beginsel geproclameerd. De werkelijkheid is tot waarheid verheven. Men heeft van een actueel noodzakelijke gedraging een absoluut geldend eisch gemaakt. Prof. Anema noemt als voorbeeld de kwestie van de inneming van de overheid,⁶⁾ en dit exempel is met vele andere te vermeerderen.

Wat is nu het gevolg geweest?

Dit, dat in de latere jaren tal van die geproclameerde beginselen moesten worden losgelaten, omdat ze, als oorspronkelijk praktische oplossingen, thans op de praktijk niet pasten. Wat vroeger als heilige eisch gold, werd op zij geschoven. We zijn heel wat beginselen kwijt geraakt. En daarom is het niet vreemd, dat vooral vele jongeren met den term principiël zijn gaan spotten. Zij hebben sceptisch gevraagd: wat is een beginsel? Zij

zijn afkeerig geworden tegen alle „principiën-reiteren", en menigeen heeft het scherp-belijnde vaarwel gezegd, en wil alleen weten van het relatieve en „ruinere" standpunt.

Op die wijze is in onze kring het anti-dogmatisme gevoeld.

Dit kwaad heeft steun gevonden in sommige misstanden, die niet kunnen en mogen ontkend.

Maar het vindt nog sterker steun in een streven, dat op eigen erf merkbaar is, om langzamerhand het absolute in te ruilen voor het relatieve, en meer de synthese dan de antithese te zoeken. Waar het adres van die verflauwing is? Laat ik enkele dingen mogen noemen. In de eerste plaats dit verschijnsel, dat er onder een zekere categorie onder ons een overbelling is naar het verzuigen van het specifiek-gereformeerde. Dit bleek mij uit brieven, die ik naar aanleiding van mijn hoofd-artikelen in „De Herant", van intellectuelen uit onze kring ontving. Die brieven deden mij verbaasd staan. Dat men mijn geschrift te intellectuelistisch vond, kan ik verklaren, maar als ontwikkelde menschen durven schrijven: wat geeft ons de uiteenzetting van de dogma's, we hebben de ervaring van Jezus noodig. — vraag ik me af: hoe kunnen dezulken zich nog gereformeerde noemen? Vooris wil ik wijzen op heiligen Prof. Groshede zegt in zijn rede: Een andere geest? waarin ook dit euvel behandeld wordt. En eindelijk zijn er nog andere verschijnselen, die al liggen ze niet op dogmatisch terrein, van z.g.n. ruimere opvattingen getuigenis afleggen. Wanneer in onze kringen tegenover het tooneel een zoo sterk sympathiseerende en alles trotseerende houding wordt aangenomen, als in deze weken is openbaar geworden, kan ik het uithoemend verstaan, dat onze heel gewone gereformeerde menschen, die niet zoo kunstzinnig zijn, het hoofd schudden over dit offer aan den „geest der eeuw", en is m.i. zulk een „gebruik van de christelijke vrijheid" te betreuren⁷⁾. Men vraagt in onze dagen om meer mystiek, d.i. om een nauw leven met God. Maar zulk een nauw leven met God eischt een nauw leven voor Hem, en dan moeten wij alles vermijden, wat de grenzen tusschen ons en de wereld zou verflauwen.

Doch genoeg hierover.

Het ging ons om de oorzaken van het dogmatisch indifferentisme.

Die liggen ook op eigen terrein, en wie de

¹⁾ Over de bekende tooneelquestie schreef ik hier niet. Mijn standpunt tegenover het tooneel heb ik uiteengezet in No. 7 van dezen jaargang. Ik heb dit bezwaar tegen de tooneeluitvoering, dat de zonde, naar niet beschreven, niet verteld, niet door het woord weergegeven, maar plastisch uitgebeeld en gedaan wordt. De spelers moeten zich dus ook de zonde indenken, en dit zijn voor mij niet wettbare dingen. Bovendien is het tooneel m.i. ook om deze reden niet aanvaardbaar, dat een christelijk tooneel tot de praktische onmogelijkheid behoort. Gebod en religieuze strijd b.v., die toch een zeer voorname element in het christelijk leven vormen, kan men niet op het tooneel brengen. Dat zijn geen dingen om na te doen. Ieder zal zich daarvan moeten onthouden, en zo licht het christelijk leven als vanzelf buiten dit terrein staan. Nu voert men hierheen wel aan, dat dan alle declamatie, ook in de prediking, te vermeden is, doch men vergeet dan twee dingen. Ten eerste is deze declamatie enkel spreken en niet doen, en ten tweede moet bij het vertellen van specifiek onheilge en heilige dingen de voordracht nimmer sober zijn met zoo weinig mogelijk minnek. — Kindlijk meen ik nog dit te moeten opmerken, dat juist op het terrein van het tooneel de grenzen zoo moeilijk te trekken zijn, dat onttrekking m.i. geboden schijnt. Laten dogmen, die geen principiële bezwaren hebben, bedanken, dat ons ook het offer geboden is, en dat een christen in zijn religie onnoodelijk rijk is, en hem voorts wacht de nieuwe aarde met de volkomenheid der schoonheid. — Wat de bewaste tooneeluitvoering betreft, neem ik niet geheel voor mijn rekening alles wat en de wijze, waarop de dingen gezegd zijn. Wel sta ik materieel geheel en al aan de zijde van hen, die het gebeurde betreuren. Het bedroeft mij en om de studenten en om onze Vrije Universiteit, die onder al deze dingen meer schade lijdt, dan wij vermoeden. Ik ben er zeker van, dat indien de studenten, die de bekende motie hebben gepubliceerd, beseffen, hoeveel kwaad zij onze hogeschool berokkenen, zij hun getuigenis achterwege hadden gelaten. Er is in de verdediging van het tooneel zooveel jammerlijke bravuur, dat geen rekening houdt met ons gereformeerde volk, van welks helde en sympathie de V.U. afhankelijk is.

²⁾ blz. 43.

³⁾ blz. 16.

⁴⁾ blz. 21.

⁵⁾ blz. 40.

⁶⁾ a. w. blz. 108.

⁷⁾ blz. 48.

verschijnselen nagaat, die ik noemde, zal toestemmen, dat deze factoren de onverschilligheid ten opzichte van de leer, zoo niet geheel, dan toch wel ten deele verklaren.

Op nog een belangrijk punt moet ik wijzen.

We mogen bij dat alles de gezinnen niet vergeeten.

Veel wat onze jonge menschen ontsiert en een verkeerde richting uitdrijft, moet uit de gezinnen worden verklaard, en van het euvel, dat wij bespreken, dragen ook tal van ouders mede de schuld. Dat wordt wel eens over het hoofd gezien. Wij gaan de jongeren te veel apart zetten. Wij isoleeren ze van het gezin. Dat is ook het gevaar, dat schuilt in het instituut van jeugdouderling. Een aparte onderling voor de jeugd wil zeggen, dat de jeugd afzonderlijk behandeld wordt, en dat is m.i. wel bedenkelijk. Onze jongens en meisjes moeten in de gezinnen door de gezinsouderlingen bezocht en aangepakt worden, en om de jongeren in het rechte spoor te leiden, moeten wij ons met alle kracht werpen op de gezinnen. De ouders dienen te worden bewerkt. Nauwkeurig moet nagegaan, of er voldoende contact is met en toezicht op de kinderen; of de ouders met de jeugd meelevende en haar aan de kerk binden, en geen arbeid onder de jongeren kan vruchten dragen, wanneer hij niet in het gezin zijn uitgangspunt heeft.

Thans kom ik tot de jongeren zelf.

K. D.

UIT DE SCHRIFT.

De Voorlooper.

„waar de Voorlooper voor ons is ingegaan, namelijk Jezus Hebr. 6:20.

Jezus is onze Voorlooper.

Zoo is Hij ten hemel opgevaren.

Zoo is Hij ingegaan in het binnenste des voorhangels, en Zijn „voorloopen“ biedt elk kind van God, dat verlangend tot den hemel opziet, rijke vertroosting.

Hoe dan?

Wel het woord voorlooper beteekent eigenlijk een kleine troepenafdeeling, die voor het leger als verkenners vooruittoek, en een veiligen en zekeren opmarsch mogelijk maakte. Zij bereidde dus den voortocht. Zij baande den weg, en zoo nu is Jezus onze Voorlooper. Die voor ons het pad naar den hemel vrij maakt, en de poorten tot het heiligdom ontsluit.

Waren die poorten dan niet geopend?

Was er tot den hemel geen toegang?

Neen, van nature is er scheiding, en die scheiding was gesymboliseerd in het binnenste voorhangsel in Israël's heiligdom. Die voorhang sloot den troon des Heeren af; hij verborg zijn woonplaats, de openbaring Zijner heerlijkheid, en in zijn vier kleuren versperde hij den zondaar den toegang tot de woning van den Verbondsgod. Het hemelsblauw sprak van Gods verbond, zonder hetwelk er geen gemeenschap tusschen den Heere en den zondaar mogelijk is. Het purperrood predikte Zijn gerechtigheid, waaraan moest voldaan, zou de verbondsgemeenschap tot stand komen. Het scharlakenrood symboliseerde de noodzakelijkheid der verzoening, als voorwaarde voor de rechtvaardiging. Het blanke wit beelde Gods heilichheid af, en de geborduurde cherubijnengestalten herinnerden aan de bliksemende engelen, die bij den ingang van Eden's hof den zondaar verre hielden van den boom des levens.

Zoo was er scheiding tusschen Israël en God.

Zoo is er in veel scherpere zin scheiding tusschen den natuurlijke mensch en zijn Schepper; en die scheiding moeten wij eerst zien en gevoelen, zal er van gemeenschap sprake zijn. Wij moeten bekennen, dat wij zelf door onze zonde den toegang versperd hebben, en dat om onzen val die voorhang is geweven, die ons in alle kleuren 's Heeren recht predikt. Maar daarom is het ook geen wonder, dat het kind der wereld, hetwelk die scheiding niet ziet en erkent, niet verder komt dan de dingen dezer aarde. Daarom bevreemdt het ons niet, dat zijn hoop niet ingaat in de woning Gods, en het in bange teleurstelling klaagt: Boven ons hoofd blijven hemelen gesloten.

Zoo klagen wij niet.

Wij kennen onzen Voorlooper.

Jezus Christus heeft eerst door Zijn lijden en sterven de zonde verzoend, en de scheiding tusschen God en den zondaar weggenomen, en toen scheurde de voorhang van boven naar beneden. Toen was de weg tot het binnenste heiligdom open, en ja... die weg tot het waarachtig heiligdom is in Christus ook geopend. Hij is ten hemel opgevaren. Hij is ingegaan in Gods paleis als ons Hoofd, en zie nu dankend naar den hemel, kind van God. Hij maakt de baan vrij. Hij ontsluit de poorten, en in Hem gaat er van de vier kleuren, die u eerst verschrikten, een gansch andere sprake uit. Het blauw getuigt van Gods trouw, het rood van Christus' bloed, het wit van onze gerechtigheid en reine klederen, en in en door Jezus zijn

de cherubijnen tot wachters rondom ons, die ons geleiden naar den hemel.

Maar Jezus, de Voorlooper, doet nog meer. Hij opent niet alleen de hemeldeuren, maar maakt den hemel ook mogelijk.

Hij is ook heengegaan om ons plaats te bereiden. Hij maakt onze woning in het vaderhuis gereed. En eenmaal komt Hij om al de Zijnen te halen. Achter Hem zullen ze allen den hemel ingaan. Achter Hem, den Voorlooper.

Zult gij achter Hem gaan?

Dan moet gij Hem in dit leven volgen.

Dan moet ge hier Zijn dienaar zijn.

Want waar Hij is, daar zal alleen Zijn dienaar wezen.

K. D.

KERKELIJK LEVEN.

Professor Geesink.

II.

Over het professorale tijdvak in Prof. Geesink's leven zou ik nu handelen. Zoo beloofde ik. Ik hoop het ook te doen. Maar onze lezers zullen mij niet zwart aanzien, wanneer ik toch nog even een stap terugdoe.

Dat heeft zijn reden.

Ik zweeg nog over wat Prof. Geesink na zijn proefschrift tot op de aanvaarding van zijn leeraarsambt in het licht gaf.

En het zou al zeer ondankebaar zijn jegens den aanstaanden jubilaris, wanneer hierna geen woord van waardeering werd geschonken.

In 1838 gaf hij uit Voetius' beginselen van het kerkrecht. Zoo'n werkje had men in die dagen noodig. Het kon eigenaardig schijnen, dat dit zijn eerstelingsarbeid is geweest. Want bij het beeld, dat velen zich van hem vormen, staat meer het ethische dan het juridische, meer het religieuze, dan het kerkrechtelijke op den voorgrond. Eenzijdigheid moogt ge bij hem niet zoeken. Hij richt zijn arbeid in naar de behoeften. Daarom moet het hem als een niet geringe verdienste worden toerekend, dat hij in dagen van duister kerkelijk besef de kerkrechtelijke beginselen van Voetius heeft willen populariseeren.

In 1886 volgde een ander werkje: Schets van de Gereformeerde geloofsleer. Een boekje van 16 bladzijden, destijds voor een dubbelte verkrijgbaar. En toch hebben honderden en nog eens honderden catechisanten daaraan hun vorming te danken. Niet alleen in Rotterdam, maar ook elders werd het gebruikt. Het was zeer „overzichtelijk“ en fundamenteel. Later werd het natuurlijk door andere boekjes van dien aard op den achtergrond gedrongen.

Van veel grootere omvang was zijn: Calvinisten in Holland, uitgegeven in April 1887. Dit boek droeg hij met gevoelens van hoogachting en vriendschap aan Dr. Kuiper op. Het bestaat uit vier schetsen. De eerste drie verschenen in „De Heraut“. Het laatste werd in een kring van ambgenooten „gelezen“. Maar in zijn inleidend woord schreef hij: „mijn geerde lezers en hoorders van toen zullen bespeuren, dat zij hier niet met een „onveranderde editie“ te doen hebben“. Nu, dat gelooft ieder grif. Want wie hem kent in zijn wijze van werken, weet, dat hij altijd bezig is zichzelf te herzien. Onomgewerkt en onafgewerkt kwam niets uit zijn handen. Zijn drang naar juistheid van uitdrukking en zijn ontevredenheid over eigen arbeid drijven hem steeds tot verandering. Indien hij gissen kon hoe tevreden zijn lezend publiek over hem was, hij zou misschien wat minder hebben gewijzigd en nog meer hebben gepubliceerd. „Calvinisten in Holland“, daarmee bevoogd hij zich op geliefd terrein. Geen zin staat er in dit boek van 291 bladzijden, welken hij niet heeft gewikt en gewogen en niet voor de vierschaar der historiebeschrijving verantwoord kan. Boek en bijlagen spreken van minutieuze historiestudie en toch leest men ze als een roman.

Men neme maar eens het begin van de eerste schets over Franciscus Junius. Ik zal een paar regels afschrijven. „Op een vroegen morgen van het jaar 1562 wandelde een jeugdig student door de straten der Fransche stad Bourges. 't Was een tengere knaap, met iets zoo linksch in zijn bewegingen, dat ge hem op het eerste gezicht voor een boerenzoon zoudt hebben gehouden. Hij kwam uit de richting van het Universiteitsgebouw en de gemelijkheid, die ge op zijn gelaat speurde, moest zeker worden toegeschreven aan wat hij daar zooveel vernomen had: de hoogleraar Cuias — die schetterende ster aan Bourges' hoogeschool — was verhinderd college te geven. Zonder veel acht te slaan op de bedrijvigheid om zich heen had hij reeds eenige straten doorgeslenterd toen hij plotseling een eind op zijne schreden terugging en een huis binnentrad, waarvan de voordeur openstond.“ Vanzelf is hierdoor uw nieuwsgierigheid opgewekt. Ik heb echter goede reden om die niet te bevreemden.

Liever geef ik u een paar beginzinsneden van de tweede schets: Petrus Plancius. „Groote paternosters of rozenkransen om den nek, maar

de handen sneller tot rooven en branden dan tot attellen van gebeden, zwierven in 1578 de Malcontenten onder Montigny over het Gentsche kwartier. 't Was maar als uithangbord van geelachtigheid aan het roomsche geloof, dat dit den soldatenhals zoo weinig passend snoer — men noemde er den drager paternosterknecht om — dienst moest doen.“

Nu ook vooral een stukje heerlijke ironie uit het derde opstel: Cornelis Geselius. „Voor ruim dertig jaar sprak de heer Glasius den wensch uit, „het verlevendigen van Geselius' nagedachtenis“ toch vooral te doen strekken om te waarschuwen tegen een ijver, die de perken overschrijdt en tegen een onverdraagzaam dwingen, dat ongetwijfeld de waarheid niet bevordert.“ Onder meer willen wij met ons „verlevendigen der nagedachtenis“ ook aan dezen wensch des heeren Glasius tegemoet komen. „Perken overschrijden“ toch is altijd onfatsoenlijk en „onverdraagzaam dwingen“ altijd onhebbelijk en wie zou niet gaarne de gelegenheid aangrijpen zijn medemenschen tegen zulke onbehoorlijkheden te waarschuwen. Waar wij dus aan het verlangen van Geertruidenberg's geleerden prediker voldoen en zijn wens ons ten nutte maken, daar zal het natuurlijk niet aan ons te wijten zijn, indien het bij kalm toelusteren naar wat de historie te zeggen heeft, nu eens krek anders uitkwam, dan hij het zich voorgesteld heeft; indien nu eens niet Geselius, maar juist zijn tegenstanders de „afschrikwekkende voorbeelden“ van „persoonlijk overschrijden en onverdraagzaam dwingen bleken te zijn“. De discipelen van Prof. Geesink kunnen zich voorstellen met welke gezichtsrekkingen en welke ooglunderingen hij deze regels moet hebben geschreven.

Wilt gij nog een ondeugendheidje (want van inhoudsweergave kan natuurlijk binnen het bestek van dit artikel geen sprake zijn) uit de laatste schets: De Doleerende Kerk van Rotterdam? Daarmee was niet bedoeld de Doleerende Kerk uit de 19de, maar uit de 17de eeuw. Prof. Geesink heeft het over een rapport van Fankelius. Daarvan zegt hij: „Een zondenregister der Libertijnen ligt hier voor ons opengeslagen“. Noemde hij het een kort begrip, hij vervolgt: „Op uitvoerigheid maakt het geen aanspraak en de Libertijnen mochten willen, dat hun zondenregister hiermee uit was. Zij kunnen het er mee doen, maar toch hebben zij nog heel wat meer op hun geweten“. Dat alles gold de 17de eeuw. Maar voor de 19de was er ook wel wat bij. De combinatie laat hij echter aan zijn lezers over.

Dit boekje is nog slechts antikwarisch te verkrijgen. Maar ieder kan geraden er beslag op te leggen, zoo de gelegenheid hem gunstig is. Het bevat iets niet alledaagsch, is levendig geschreven en kan ook nu tot sterking van het historisch-kerkelijk besef kostelijke diensten bewijzen. Wat spreekt b.v. die Plancius tot u!

Maar waar het er ons om te doen is Prof. Geesink tijdens de Doleantie te leeren kennen, schaft de preek ter gelegenheid van den Hervormingsdag op 6 Nov. 1887 in het Verkooplokaal te Rotterdam gehouden, meer gegevens. Ze is getiteld „Gideons hervormingsdaad“. Hij sprak naar aanleiding van Richteren 6:25—32. Naar aanleiding! Dat mocht men toen nog wel zeggen. Tegenwoordig — en terecht — niet meer. Prof. Geesink heeft dan ook geen preeken meer „naar aanleiding“ uitgegeven.

Was „naar aanleiding“ hier zoo geheel misplaatst? Eigenlijk niet. Och, op herinneringsdagen wordt er zelfs door den meest nauwgezeten Bedienaar des Woords wel eens meer „naar aanleiding“ gepreekt. In deze preek wordt de parallel getrokken: Gideon's hervormingsdaad, Luther's hervormingsdaad, de hervormingsdaad te Rotterdam in Januari 1887.

In zijn inleiding wees hij op de noodzakelijkheid van voortgaande reformatie. Men mocht niet bij 5 Januari 1887 blijven staan. „Of acht gij vermaan tot reformatie sedert 5 Januari een vrij overbodig werk? Voorwaar, dit zou mij geen hoogen dank van uw inzicht geven in Jeruzalem's zaak...“. Daarom hoewel ik van de meesten uwer betere dingen weet, noopt mij een woord, wel eens hier en daar beluisterd, tot de ernstige bede, van toch in 5 Januari niets meer dan aanvang van Reformatie onder ons, te willen zien“. (bl. 3, 4).

Wel opmerkelijk! Dit is juist het doel, wat ook ons blad beoogt.

Het beginsel van de jongste reformatie wordt hier met kernachtige juistheid aangewezen. Deze reformatus — aldus de redenaar — was geboden door Gods Woord. „Zonder toch een handboek voor kerkrecht te zijn, leert de Schrift wel degelijk hoe het moet zijn in de kerk. Zij geeft voor de organisatie, voor de inrichting van het kerkelijk leven: grondbeginselen, hoofdlijnen aan. Zij leert, dat Jezus Koning is van Zijn Kerk.“ (bl. 7).

Zijn dat geen principiële, heerlijke klanken, waarnaar thans veelszins met weemoed moet worden geluisterd?

Velen vonden de zaak der reformatie van lager orde. Daarom vraagt Dr. Geesink: „O zegt niet, dat die „kerkrechtelijke“ quaesties er niet toe doen. Een goed burger komt op voor zijn aardse Koning; zou een goed christen het niet voor zijn hemelschen doen? Als de rechten van uw eigen huis worden miskend, maakt ge u op om ze te

verdedigen de rechten den?“ (h.

En nu sink. „To te spreke November van Jesa voelde o moesten der Syno na 1852 drukt en ken?“ E kon zegg wensch eerste, als he moest brak het wel terde kerkelijk aan de 72 opkomen Het jaar algemeen Wij hoog nelijke sc 1 Decemb king met In dat ei getroffen, geen „p moest, door breks om weer langer la reeds eer dat breke voorstel nisatie er hel van „ mij niet „ meeging „ ge weet, willen er Welnu os voor hel zij donke 1886! Ik mijn een welks m telde. De te Amste kunnen t de houdin Mocht zi toedoen? begoerd dan lan waardoor Hadt gij predikant uw vertr boven di heeft god bede van en kracht (bl. 10, 3 Het cit te lang v van zijn borgen. dat het ning en Gods en geduwde tig. En d aan wat sink er te deelen gesprekke komt. „Toen had.“ Het zijt Maar aan een eenige bl deze nu gespeend, wat tot d werd on een Corn of een in de d niet eens de minst een plaat gewerkt Gaarne aanhalen. Maar v Het v Ure des te Zwolle schelijke der nog rede.